

Evaluatie Pilot Toekomstvisietraining gegeven door Nieuwlander

Januari – mei 2018

Gemeente Zutphen

DD. 24 mei 2018

Samengesteld door Henrike Reef

Coördinator project

Tot 1 maart 2018 vanuit VWON, daarna als ZZper

Inhoudsopgave

1 - Inleiding	3
2 - Context	3
3 - Samenvatting van de evaluaties	4
3.1. Informatie over training vooraf aan de huiswerkcoaches	4
3.2. De training	4
- Verschil tussen Eritrese en Syrische groep	4
- Bedrijfsbezoeken	4
- Sportclinic	4
- Presenteren	5
- Inhoud van de training	5
- Lesmap	5
3.3. Huiswerkcoaches – vrijwilligers	5
- Huiswerkbegeleiding	6
3.4. Lesverslagen	6
3.5. Effect van de toekomsttraining	7
- Eritrese groep	7
- Syrische groep	7
4 – Conclusie - Hoe meer maatwerk hoe beter + ketenaanpak	9
5 - Wat is er nog nodig voor de jongere om zijn toekomstplan daadwerkelijk te realiseren?	10
<i>Persoonlijke ontwikkeling van de nieuwkomer</i>	10
- Opleiding en werk	10
- Sociaal netwerk	11
- Taalontwikkeling	11
- Rolmodellen zoeken/creëren	11
- Traumaverwerking	11
<i>Randvoorwaarden</i>	
- Vinden van vrijwilligers + begeleiding bieden	11
- Iemand de verbindende factor laten zijn tussen de jongeren en instanties (ketenregisseur)	12
6 - Wat te doen met de bevindingen uit deze pilot?	12
BIJLAGE 1 – Wat doen genoemde organisaties?	13
BIJLAGE 2 – Gemeente Zutphen	15

Evaluatie Toekomstvisie Training (TT) Zutphen

Pilot 10 januari 2018- 16 mei 2018

1 - Inleiding

Hieronder volgt de evaluatie van bovengenoemde pilot.

Eerst wordt de context geschilderd van waaruit deze pilot is ontstaan. Dan volgt een samenvatting van de evaluaties en data bijgehouden door de coördinator, ook maker van dit verslag. Het eindigt met een conclusie en voorstel voor vervolg.

2 - Context

Voor de context van waaruit deze training is ontstaan:

Uit alle onderzoeken die er inmiddels zijn gedaan naar het integreren en participeren van (jonge) nieuwkomers en vooral die van de alleenstaande nieuwkomers, blijkt dat een ketenaanpak het beste werkt. Zo is in Zutphen ook het projectplan Weerbaarheid (jonge) statushouders ontstaan. GGNet, Tactus, Pact18, Vluchtelingenwerk, ISK, GGD en Buddy to Buddy hebben dit samen ontwikkeld.

Hieruit zijn de volgende pilots ontstaan:

1. *Werken aan de toekomst van de jongere – Toekomstvisietraining (TT)*
2. *Creëren van betrokken professionals met voldoende kennis over het land van herkomst, vluchtroute en de cultuur van de statushouders met wie ze werken*

Voorlichtingsavond voor 100+ betrokken professionals en vrijwilligers in Zutphen

3. *Preventie psychosociale problematiek*

Vaardigheidstrainingen gericht op stressreductie, verwerking van levenservaringen, geestelijke gezondheid op het ISK

4. *Preventie Verslaving- en middelengebruik*

Geven van voorlichting over middelengebruik en evt. een spreekuur op het ISK

In onderstaande wordt ingegaan op de Toekomstvisietraining (TT). De gemeente Zutphen heeft ervoor gekozen om de betrokken teamleider van Vluchtelingenwerk bij het project Weerbaarheid in te huren om TT te coördineren.

Er is de hele training aansluiting gezocht bij de instanties die in Zutphen te maken hebben met de deelnemers.

10 januari 2018 werd gestart met 34 jongeren, waarvan er onderweg 3 zijn afgevallen¹. De training vond elke woensdag middag na schooltijd plaats, in 8 opeenvolgende weken. Er is een terugkombijeenkomst geweest na 2 maanden.

Bijna alle 31 deelnemende jongeren hebben een toekomstplan gemaakt. Dit toekomstplan geeft aan wat ze willen gaan doen in Nederland op gebied van opleiding, werk en wie of wat ze hierbij nodig hebben.

Ze zijn hierbij ondersteund door 9 vrijwillige huiswerkcoaches die bij de training aanwezig waren en hen hielpen met het maken van het huiswerk na elke trainingsbijeenkomst en dit plan.

7 maart 2018 hebben 9 jongeren (niet genoeg tijd om iedereen te laten presenteren) hun plannen gepresenteerd en werd de training feestelijk afgesloten met de uitreiking van een certificaat aan alle jongeren die aan de training hadden meegedaan.

Half mei 2018 vond de eerder genoemde terugkombijeenkomst plaats met de huiswerkcoaches en de trainers om te kijken welke stappen al waren ondernomen en welke vragen jongeren nog hadden. Tussendoor zijn de trainers, de coördinator en een paar

---

¹ Één jongere stopte op eigen verzoek i.v.m. het volgen van hoger onderwijs waardoor TT dubbelop was; één jongere stopte i.v.m. het hebben van een te laag niveau Nederlands; één jongere viel uit door familieomstandigheden.

huiswerkcoaches telefonisch beschikbaar geweest voor vragen en ondersteuning voor de jongeren.

3 - Samenvatting van de evaluaties.

3.1. Informatie over training vooraf aan de huiswerkcoaches

De informatie over de TT en de taak van de huiswerkcoaches die de coördinator gaf tijdens de sollicitatiegesprekken met de kandidaat coaches was helder. Ook de schriftelijke informatie van Nieuwlander over de functie van de huiswerkbegeleider was prima.

De landeninformatie avond georganiseerd door de gemeente Zutphen voor alle organisaties die werken met vluchtelingen in december 2017 is hogelijk gewaardeerd. Niet elke coach is hier geweest, maar de mensen die wel zijn geweest waren heel blij met de informatie.

In de voorlichting van Nieuwlander aan alle huiswerkcoaches werd de nadruk gelegd op de zwaarte van de 'baan' van deze vrijwilliger, deze informatie werd goed bevonden.

En tegelijkertijd bleek tijdens het traject dat er meer bij kwam kijken dan van tevoren gedacht. Zie ook bij 3.3. Huiswerkcoaches – vrijwilligers.

3.2. De training

Doordat de jongeren direct uit school naar de training kwamen, werd elke training gezorgd voor versnaperingen en sandwiches.

De eerste keer werden de jongeren opgehaald van school. Deze gaven vervolgens direct aan de keer daarop alleen te kunnen komen. De opkomst was (boven verwachting) hoog²:

Eritrea			Syrie		
Aantal	Aanwezig in %	Afwezigheidsredenen	Aantal	Aanwezig in %	Afwezigheidsredenen
4x	100		7x	100	
9x	87½	Ziek	3x	75	Ziek
2x	75	IND bezoek	2x	87½	1 jongere is gestopt ivm
1x	62½	Familie komt aan in NL	2x	62½	familieomstandigheden
1x	50		1x	62½	(was toch meer de helft
					van de training
					aanwezig)

Verskil tussen Eritrese en Syrische groep

De Syrische groep was gemotiveerd, vooral de meisjes, en zeer bereid om te oefenen tijdens de training. In de Eritrese groep bleef het lang onrustig en werd voortdurend naar afleiding gezocht. Dit werd minder toen in groepjes gewerkt ging worden. De jongeren moesten meer verleid worden om te oefenen.

De bedrijfsbezoeken werden veruit als het leukst beoordeeld: de meeste jongeren hebben in de ene week waarin die gepland waren – ook weer na schooltijd – 2 bedrijven bezocht, dus 2 middagen hieraan besteed. De jongeren vertelden enthousiast over deze bezoeken op school en thuis. En er ontstonden wensen om een bedrijf te bezoeken wat paste bij het gewenste beroep van de jongere (schoonheidsspecialist, tandarts, schoonmaken, werken in de zorg). Deze zijn na de toekomsttraining alsnog georganiseerd.

De sportclinic ging (tot grote opluchting van een aantal jongeren en tot grote teleurstelling van andere jongeren) niet door i.v.m. het niet aanwezig kunnen zijn van een rolmodel in de sport. Er was iemand beschikbaar van de Zutphense voetbalvereniging om te vertellen over het verenigingsleven in NL, ook om die reden jammer dat het niet door ging.

² De laatste 3 weken van de training vond de griepepidemie plaats

Presenteren

Marije van der Knaap (theaterdocent en actrice) is eenmaal in beide groepen samen en eenmaal in elke groep apart geweest om de jongeren te helpen met presenteren. Naast hilarische ijsbrekers lukte het haar goed om jongeren over hun angst heen te helpen en te gaan staan om hun presentatie te doen.

De trainers spraken Tygrinia en Arabisch in respectievelijk de Eritrese en Syrische groep. Deels werd de training in eigen taal gegeven, m.n. om bepaalde dingen nader uit te leggen, maar het grootste gedeelte vond plaats in het Nederlands.

De trainer van de Eritrese groep gaf aan dat deze groep verreweg de moeilijkste groep is geweest die hij ooit getraind heeft. De jongeren hoewel omstreeks 18 jaar, functioneerden op het niveau van 12-13 jaar (het gaat hier om de meeste meisjes in deze groep). Normaal gesproken zijn Eritrese mensen bescheiden aanwezig en moeten ze meer uit de tent gelokt worden, in deze groep was deze bescheidenheid maar bij enkelen aanwezig. Het zou kunnen dat het beter was geweest om één specifieke jongere niet meer mee te laten doen omdat deze veel van de sfeer bepaalde. Waarbij natuurlijk gekeken zou moeten worden naar wat en hoe zij dan wel nodig zou hebben.

Beide trainers bouwden een goede relatie op met de jongeren waardoor er genoeg vertrouwen ontstond om vragen te stellen.

Beide trainers brachten gastdocenten/rolmodellen mee. Naar deze mensen werd met interesse geluisterd en sommigen kregen ook veel bewondering voor de stappen die ze al hadden gezet.

Inhoud van de training

Algemeen was de boodschap, ook in de lessen: 'Realiseer je droom; Doorzetten, dan bereik je je droom wel.' Sommige coaches hadden hier wat moeite mee: 'Je zult maar wat minder capaciteiten en mogelijkheden hebben'. Misschien zou beter zijn: 'Haal het beste uit jezelf, en ga daar voor. Wat is jouw beste zelf?'

Een van de trainers bracht het competitie element erin door aan te geven dat alleen de beste plannen gepresenteerd zouden mogen worden.

Een van de coaches noemt nog dat op blz. 5 wordt gezegd: 'deze training is voor jou, wat wil je leren?' Deze vraag is nooit gesteld. Zou een goede vraag aan het begin van de training zijn.

Lesmap

De lesmap is overwegend positief gewaardeerd. Zie voor specifieke opmerkingen hierover de evaluaties met de huiswerkcoaches en trainers³. Wel ontbrak in de Syrische map de Arabische vertaling soms en die werd erg gemist omdat het ging om moeilijke begrippen die uitgelegd moesten worden.

Eén van de coaches gaf aan bij cultuurverschillen de man-vrouw verhouding gemist te hebben. De 2 Syrische jongeren die zij begeleidde, waren hierin erg geïnteresseerd en ze hebben hier mooie gesprekken over gehad.

Daarnaast heeft één van de coaches aangegeven dat het goed zou zijn om naast de prestatie op gebied van opleiding en werk, aandacht te besteden aan zelfontwikkeling op zielsniveau. Met name in de Syrische groep leefde een groot streven om te kiezen voor beroepen met aanzien en waardering in Nederland, terwijl soms bleek dat iets anders eigenlijk leuker gevonden werd.

3.3. Huiswerkcoaches – vrijwilligers

Voordat we begonnen met de training was het duidelijk dat we minder huiswerkcoaches hadden dan gewenst⁴: de wens was om minimaal 1 coach te hebben op 3 jongeren, liever nog 1 op 2.

---

³ Niet toegevoegd aan dit verslag (wat is gemaakt voor brede verspreiding onder geïnteresseerden)

⁴ Gestart met het werven: ruim 3 maanden voor de start van de training

De coaches die wel meededen vonden het feit dat het om een afzienbare tijd ging (8-10 weken) een prettige bijkomstigheid.

Uiteindelijk zijn 5 coaches gekomen uit het bestand van Vluchtelingenwerk: 2 stagiaires, 1 coach vestiging en 2 tolken⁵, 2 coaches kwamen via Buddy to Buddy en de andere 2 coaches werden gevonden via de vrijwilligersvacaturebank in Zutphen. Werving en selectie werd gedaan door de coördinator.

Voordat we begonnen is besproken dat we met te weinig coaches waren en dat we al doende samen zouden gaan kijken hoe het zich zou ontwikkelen. Afhankelijk van wat een coach aangaf te kunnen en willen, had elke coach 2 tot 4 coachees.

Ongeveer halverwege de training zijn we begonnen met een uur voor aanvang van de training bij elkaar te komen om ervaringen uit te wisselen. Dit was voor degenen die hierbij aanwezig konden zijn heel ondersteunend.

Met de coaches die hierbij niet aanwezig konden zijn, hield de coördinator contact.

Huiswerkbegeleiding

We spraken af om de huiswerkbegeleiding in groepjes te doen. Er was direct verschil merkbaar tussen de Eritrese en Syrische deelnemers: de Eritrese deelnemers waren eerder geneigd om af te zeggen of niet te komen, de Syrische deelnemers kwamen gemotiveerder over door hun interesse en de plichtsgetrouwe aanwezigheid.

De coaches ervoeren de begeleiding in groepjes als zwaar: uitleg moeten geven over het verschil tussen talenten en vaardigheden bv, was door het gebrek aan voldoende kennis van de Nederlandse taal moeilijk. Ook was het vaak moeilijk voor de jongeren om zich te concentreren. De neiging om met elkaar in eigen taal te spreken was groot (vooral in de Eritrese groep).

Iedereen vond een groepje van 4 te groot. 2 jongeren begeleiden zou ideaal zijn.

Alle coaches hebben zich erg veel moeite gegeven om de jongeren erbij te betrekken. Ook de coördinator is een aantal malen betrokken geweest door op school en de woonplek contact te zoeken met de jongere die het liet afweten.

Het is gebleken dat individuele begeleiding veel beter werkte: het contact met de coach werd direct persoonlijker, het huiswerk maken ging veel sneller en de band met de jongere verdiepte zich sneller, er ontstond meer vertrouwen. Het was veel minder een getouwtrek en dus minder vermoeiend voor de coaches. Daar waar de coaches dit konden, hebben ze geprobeerd om de toekomstplannen wel individueel te bespreken en af te maken met de jongere.

De coaches waren creatief in hun aanpak:

- oefenen met presenteren tijdens de huiswerkbegeleiding.
- één van de coaches heeft een 'mood' bord gemaakt met haar jongeren om ze zo goed te laten verkennen wat ze graag zouden willen gaan doen.

3.4. Lesverslagen

Omdat 3 coaches nooit bij de training aanwezig konden zijn, ontstond het idee om lesverslagen⁶ te gaan maken waarin dan ook het huiswerk vermeld zou worden. Al doende ontstond het idee om dit ook te delen met de ISK, Pact18 en COA. Met de bedoeling om hen op de hoogte te houden maar ook omdat de onderwerpen die aan de orde waren gekomen⁷ in de training heel goed binnen de woonplek of op school besproken zouden

---

⁵ De laatste 3 begeleidden alleen met het huiswerk en deden niet mee met de training

⁶ Verslag over de inhoud en het verloop van de les + vermelding van het huiswerk

⁷ Denk aan: cultuurverschillen, talent, vaardigheden en hobby etc.

kunnen worden. Het idee was dat het zo voor de jongeren overal ter sprake zou komen en dat het daardoor nog meer zou kunnen gaan leven.

Dit heeft voor de betrokken organisaties niet zo uitgekapt: de verslagen werden wel gelezen maar hier werd verder weinig mee gedaan. Meestal kwam dit door ziekte van personeel en andere drukte die de medewerkers aan hun hoofd hadden tijdens de dagelijkse gang van zaken. De ISK heeft later aangegeven een volgende keer dit beter aan te willen pakken. Ziet veel kansen om een dergelijk programma meer in te passen in hun onderwijs. De omstandigheden op de ISK tijdens de TT waren hier destijds niet rijp voor.

3.5. Het effect van de toekomsttraining

Eritrese groep

De coaches van de Eritrese groep vonden het moeilijk om vooruitgang te zien. Mogelijk omdat het een getrek bleef om de jongeren bij het huiswerk te betrekken. Ook gaven een aantal coaches aan dat ze motivatie misten (jongeren zeiden snel af), geen passie te zien, dat hun jongeren geen dromen aan konden geven, of dat ze hun droom al bereikt hadden door aan te komen in Nederland.

Wel is er een zaadje gezaaid wat water moet blijven krijgen. Om contact te onderhouden is het belangrijk om door te gaan met het posten op de groepsapp. Dit doen de coördinator en de trainers.

Eén van de coaches heeft feedback gemist op zijn bijdrage.

De docenten van de ISK gaven aan dat de Eritrese meisjes zich nu ook kunnen voorstellen dat ze een andere toekomst kunnen hebben dan alleen trouwen en kinderen krijgen. Ze zijn meer geland in Nederland en vragen zich bewuster af wat ze willen gaan doen.

Bij Pact 18 vertelden de jongeren nauwelijks iets over de training. De bedrijfsbezoeken werden wel genoemd en daarnaast vonden ze de huiswerkbegeleiding het leukst. Op de vraag wat heb je eraan gehad werd geantwoord dat ze nu wisten wat ze wilden worden. Ook bij Pact18 hebben ze moeite met deze specifieke groep Eritrese jongeren. Gehoopt wordt dat de ervaring met deze groep in deze pilot niet de enige graadmeter is voor een vervolg van de toekomsttraining: Pact18 ondersteunt nu een groep jongeren die enorm graag zo'n training zou doen. Ook noemde Pact18 de groep jongeren die al eerder van het ISK zijn uitgestroomd naar Inburgering en het Plein, ook deze zouden veel baat hebben bij deze training.

Dit wil niet zeggen dat de groep uit deze pilot geen baat heeft gehad bij de training, ook zij hebben (op 2 na) een toekomstplan gemaakt.

Eritrese groep: terugkombijeenkomst 2 maanden na de presentaties

Aanwezig: trainer, 1 huiswerkcoach, de coördinator, 15 jongeren.

Tijdens de terugkombijeenkomst had de trainer het gevoel weer terug bij af te zijn, dat hij weer opnieuw contact moest gaan maken.

Een aantal jongeren dacht zeker nog terug aan de training en wat ze hierin geleerd hadden (vooral werd genoemd wat ze wilden worden). De meeste jongeren namen echter hun bekende afwachtende houding aan. Wel gaven ze aan dat ze op school nu een heel leuk programma kregen aangeboden⁸

De opdracht om je doel voor te stellen als de top van de berg die je vanaf nu gaat beklimmen, was moeilijk te begrijpen voor de jongeren en ze hadden veel hulp nodig bij het maken van de tekening van de weg naar die top en welke hulp ze hierbij nodig zouden hebben.

Syrische groep

De coaches van deze groep zagen veel meer groei bij hun jongeren: meer zelfvertrouwen en zelfverzekerdheid. ISK: vooral de bedrijfsbezoeken kwamen erg binnen bij de jongeren. Ze

---

⁸ ISK biedt 8 maanden extra praktijk onderwijs (in samenwerking met andere scholen in Zutphen) aan een groep van 11 – 18+ meisjes - die anders zeker geen mogelijkheid hebben om door te stromen naar het MBO (8 meisjes uit deze Eritrese TT groep doen hier aan mee). Buiten schooltijd wordt psychosociale ondersteuning gegeven in nauwe samenwerking met de docenten.

hebben kunnen zien hoe de Nederlandse praktijk eruit ziet en kunnen daardoor beter aanvoelen wat hun toekomst kan zijn. Ze zijn meer geland in Nederland en vragen zich bewuster af: waar wil ik heen, welke kant wil ik op?

Het zelfvertrouwen is gestegen, ze delen de filmpjes van hun presentaties op Instagram en Facebook. Ze zijn trots. Ze bedankten hun begeleiders (de huiswerkcoaches, de trainers, van het ISK en Pact18) tijdens de diploma uitreiking.

Een voorbeeld: X. wil schrijfster worden: zij heeft een verhaal geschreven op internet in het Arabisch en het Nederlands, dus ze onderneemt nu dingen met het oog op wat ze later wil worden.

Syrische groep: terugkombijeenkomst 2 maanden na de presentaties

Aanwezig: 11 jongeren, 3 huiswerkcoaches, trainer (2 afzeggingen ivm ziekte)

3 jongeren zijn vandaag begonnen met de Ramadan, de anderen beginnen morgen.

Terugblik:

Iedereen vond de afsluiting in maart met de presentaties, lekker eten en de feestelijk stemming leuk. Het was een grote verrassing dat er certificaten uitgedeeld werden.

2 jongeren hebben inmiddels een baantje gevonden als afwashulp. 3 jongeren hebben andere plannen gemaakt voor de toekomst: chef-kok ipv chirurg, politieagent ipv advocaat, werken in de zorg ipv ICT-er.

Een aantal jongeren hebben hun werkboek tussendoor nog gebruikt: bij de kennismaking bij een garage en restaurant, en bij presentaties op school.

In het algemeen geven ze aan dat ze na hebben leren denken over hun toekomst en zich hier nu meer een voorstelling van kunnen maken plus wat hiervoor nodig is.

Ook deze groep eindigt met de opdracht om zich hun doel als de top van de berg voor te stellen en de weg hiernaar toe te tekenen/plakken en zo in beeld te brengen. Aan het einde krijgt iedereen de gelegenheid om hun kunstwerk te presenteren. Er wordt enthousiast en serieus aan gewerkt.

4 – Conclusie *Hoe meer maatwerk hoe beter + ketenaanpak*

Belangrijk is natuurlijk om terug te komen op de oorspronkelijke vraag: hoe kan de weerbaarheid van de (jongere) statushouder vergroot worden en heeft deze training hier dan toe bij gedragen?

Een beter idee hebben van het land waarin je terecht bent gekomen en hoe dingen daar werken en dan vooral hoe jij dan hierin zou kunnen passen, is belangrijk om zelf vertrouwen te ontwikkelen en richting te kunnen voelen.

Het enthousiasme waarmee bv. aan de bedrijfsbezoeken werd deelgenomen wijst op de gretigheid van deze jonge mensen naar informatie en de interesse die ze hebben in hun nieuwe thuisland.

Dat dit er anders uitzag in beide groepen, wil volgens mij niet zeggen dat de ene groep beter was dan de andere. Ik denk dat in beide groepen zaadjes zijn gezaaid die verzorging behoeven. Dat de ene groep hier meer begeleiding bij nodig heeft dan de andere is een conclusie die volgens mij getrokken mag worden. Alleen al het feit dat de Syrische jongeren hier allemaal zijn met hun ouders, en de Eritrese jongeren bijna allemaal zonder ouders, is een gegeven waar rekening mee gehouden moet worden.

Daarnaast pakken de Eritrese jongeren met veel meer moeite te Nederlandse taal op.⁹

Ik denk dat het nu belangrijk is om in kaart te gaan brengen welk netwerk elke jongere om zich heen heeft en wie hier wat in doet aan ondersteuning op gebied van werk/opleiding, sociaal leven en eventueel andere belangrijke levensgebieden in het leven van de jongere.

Afhankelijk hiervan kan samen met de jongere worden bepaald wat hij of zij nog meer nodig heeft om het zaadje dat geplant is in leven te houden en zo te zorgen dat hun toekomstplan gerealiseerd gaat worden.

Dat beide groepen zo verschillend reageerden op de training bevestigt m.i. dat hoe meer maatwerk hoe beter en dat er een ketenaanpak nodig is. Iets waar de gemeente Zutphen ook al heel erg op inzet.

Daarnaast denk ik dat het heel belangrijk is dat er iemand is die de rode draad in de gaten houdt om te voorkomen dat een jongere tussen wal en schip valt. Want hoe erg alle instanties ook hun best doen om de juiste ondersteuning te bieden, als er niemand is die op tijd kan signaleren dat iemand vast komt te zitten in bureaucratische systemen, of niet genoeg kan inschatten wat er precies nodig is, raakt de jongere verdwaald en de neiging om op te geven is groot (Eritrese jongeren).

Daar er nog niets is afgesproken over het vervolg op deze pilot, is het netwerk rondom de jongere nog niet goed in kaart gebracht. De jongeren is nu alleen aangeboden om bij vragen contact op te nemen met de coördinator of een van de trainers.

Eind mei 2018 een bijeenkomst geweest met de overlegpartners rondom weerbaarheid om ervaringen uit te wisselen. Ook hier is geen vervolgplan uitgekomen. Er wordt in kleiner verband: Gemeente Zutphen, Buddy to buddy, ISK en coördinator over doorgepraat.

ISK gaf aan in deze bijeenkomst dat zij een eventuele volgende keer beter wil inspelen op dat de onderwerpen uit een dergelijke training terug komen in het lesprogramma op school (zie ook laatste zin in de tweede alinea op p7).

Tot slot zal ik aangeven waar volgens aan gedacht moet worden bij het bieden van de juiste ondersteuning.

---

⁹ (Zie ook voetnoot 7) ISK is bezig om hun onderwijs zo aan te passen dat het beter aansluit bij de manier van leren van specifiek de groep Eritrese jongeren uit deze training met daarnaast psychosociale ondersteuning.

5 - Wat is er nog nodig om de jongere zijn toekomstplan daadwerkelijk te realiseren?

Naar ons inzien (trainers Nieuwlander + coördinator project + huiswerkcoaches, werkgroep weerbaarheid) is het belangrijk dat er iemand beschikbaar blijft als aanspreekpunt voor de jongeren.

Die vinger aan de pols houdt over hun toekomstplan en hen de weg wijst naar de juiste personen/organisaties die kunnen helpen om hun plan te verwezenlijken.

Deze persoon is de schakel tussen de jongere en de organisaties die zich bezig houden met de jongeren (ISK, ESK, Aventus, Pact18, VW, COA, Buddy to Buddy, High 5, Het Plein etc.). Deze persoon hoeft ze niet persoonlijk te helpen, maar kan er wel voor zorgen dat de gewenste ondersteuning ontstaat.

Er zijn een aantal huiswerkcoaches die hun coachees door willen begeleiden. Echter niet alle. Het zou wenselijk zijn om meer coaches¹⁰ te werven die de jongeren kunnen helpen hun weg te vinden in opleiding- en werkend Nederland. Deze vrijwilligers moeten begeleid worden, hetgeen door de hierboven genoemde persoon als aanspreekpunt zou kunnen gebeuren.

Daar waar Buddy to Buddy zich richt op gelijkwaardig contact en het uitbreiden van een sociaal netwerk; st. High5 zich richt op 5 levensgebieden en het verbeteren van de tevredenheid hierover van de nieuwkomer op een coachende manier; zouden deze coaches zich meer moeten richten op opleiding, werk, dagbesteding en in relatie tot het plan van de jongere. Het zou kunnen passen in de manier van coachen van st. High5, echter dat is momenteel een pilot voor 2 jaar, 15 mensen en een begeleiding van 2 jaar. Dus de hierboven genoemde suggestie voor begeleiding kan hier vooralsnog niet onder vallen.

Ook zou het voorstelbaar zijn om een dergelijk aanspreekpunt te koppelen aan de werkconsulenten van het Plein (uitkeringsinstantie Zutphen), waarbij deze persoon verantwoordelijk is om de meer intensievere begeleiding te organiseren en realiseren.

Mijn suggestie is om daarom voor nu, in de vorm van een pilot, voor een jaar iemand aan te stellen als centrale aanspreekpunt voor deze jongeren op de manier zoals hierboven beschreven: de vinger aan de pols houden over hun toekomstplan en hen de weg wijzen naar de juiste personen/organisaties die kunnen helpen om hun plan te verwezenlijken, mocht het stagneren. Hierbij worden de jongeren zoveel mogelijk gestimuleerd om zelf de juiste stappen te ondernemen waarbij beroep gedaan kan worden op alle partners in de keten.

Persoonlijke ontwikkeling van de (jonge) nieuwkomer

Opleiding en werk

- Contact blijven houden over toekomstplan, waarbij de volgende stap voor de meesten is uit te zoeken wat er allemaal mogelijk is qua opleiding
- In contact blijven, in elk geval tot terugkombijeenkomst in mei 2018, liever zoals hierboven voorgesteld voor een jaar
- Het plan moet levend blijven in hem/haar
- Open dagen bezoeken van opleidingen (met buddy en/of jongeren coach, ouders, eigen initiatief)
- Doorgaan met bedrijvenbezoeken organiseren
- Vrijwilligerswerk/taalstages regelen

---

¹⁰ 'Een coach zou je kunnen zien als de ANWB. Als de auto stilstaat omdat de accu leeg is, komt er iemand met startkabels om de motor weer te laten lopen. De bestuurder bepaalt zelf waar hij heen gaat. Een coach helpt door te zorgen dat de motor blijft draaien. Het werk van de coach is geslaagd als de jongere een plek heeft van zinvolle dagbesteding die te maken heeft met zijn carrière ontwikkeling.' (Handboek Ondernemen in je eigen toekomst van New Dutch Connections 2015, p.39)

Sociaal netwerk

Dit geldt vooral voor de Eritrese groep, maar uiteraard zijn er ook Syrische jongeren die mogelijk meer ondersteuning nodig hebben (denk aan de cultuur botsingen tussen jongeren en ouders die meer en meer voorkomen):

- Jongere inbedden in een sociaal netwerk zodat er weer vertrouwen in anderen kan ontstaan
- Ervoor zorgen dat er een morele verplichting gevoeld gaat worden door de jongere om afspraken e.d. na te komen. Dit kan door: persoonlijk contact proberen op te bouwen, beloften die je maakt als medewerker van een instantie, nakomen, de lat niet te hoog leggen voor de jongere (best practice in Haarlem)
- Commitment hierdoor vergroten
- Wens om in aanraking te komen met Nederlandse mensen is groot
- Continuïteit bieden; mensen komen en gaan, doet ze verdriet
- Jongeren aan de hand nemen
- Agenda leren voeren
- Reëel beeld geven van wat ze zelf kunnen doen
- 2de families zoeken (een jongere kan bv eenmaal per week mee-eten bij een gezin en maakt zo af en toe weer deel uit van een gezinsleven)

Taalontwikkeling

Voorkomen van het stagneren van taalonderwijs (als niet doorgestroomd kan worden naar MBO)

- voorkomen van taal-gat
- taalstages regelen/aanbieden)
- Verwachtingsmanagement – aanspreken op gedrag
- In vakanties gaat het alcoholgebruik omhoog, korte lontjes, taalmaatjes weg
- Zomerschool organiseren (hebben ze in Haarlem, Oude IJsselstreek en Montferland¹¹ gedaan).¹²
- 4 weken stage?
- Doetinchem heeft taal-gat opgevuld – uitzoeken hoe

Rolmodellen zoeken/creëren

- Rolmodellen in Zutphen en omgeving zoeken –
- Wat kan/wil de Eritrese kerk in Zutphen betekenen? Sleutelfiguur zoeken: mee laten doen in sleutelfiguur van Pharos.
- High5
- Focussen op succesverhalen
- 2de familie?

Traumaverwerking

- nagaan in hoeverre trauma's actueel zijn en eventuele behandeling zoeken

Randvoorwaarden

Vinden van vrijwilligers + begeleiding bieden

- Uitbreiding aantallen coaches (hogescholen, 'super-vrijwilligers')
- Begeleiding van coaches die door willen gaan met het begeleiden van de jongeren
- Ook elders in Nederland is het vinden van vrijwilligers die jongeren willen begeleiden moeilijk

In Amsterdam hebben ze bv. goede ervaringen met het werven van coaches/mentoren op Hoge Scholen. Deze studenten kunnen vaak ingezet worden als stagiaires voor wat langere tijd, waardoor meer continuïteit ontstaat. Ook deze studenten moeten dan begeleid worden en dat zou kunnen door het aanspreekpunt voor de jongeren.

---

¹¹ Gaat nu uitgerold worden binnen de hele Achterhoek (informatie via Cobi Izeboud, VNG).

¹² In Zutphen zijn coördinator TT en - Buddy to Buddy bezig met het maken van een programma.

Iemand de verbindende factor laten zijn tussen de jongeren en instanties (ketenregisseur)

- Voor de jongere betekent dit dat er iemand is die de rode draad van zijn leven met hem/haar in de gaten houdt.
- Deze persoon kan ook de samenwerking tussen instanties blijven monitoren en invloed op uit oefenen indien nodig andere instanties kan betrekken bij specifieke vragen (Buddy to Buddy, High5, 2GethThere, VW, Plein etc).
- Vervolg werkgroep 'Weerbaarheid en veerkracht van de (jonge) statushouder' is eind mei 2018 met GGnet, Tactus, VW, Nidos, Pact18, Perspectief, Buddy to Buddy, ISK, VWON, GGD weer opgepakt.

6 - Wat te doen met de bevindingen uit deze pilot?

Mijn wens zou zijn om met de oorspronkelijke weerbaarheidsgroep en de gemeente te verkennen wat nu op dit moment gewenst is voor alle statushouders in Zutphen. Waarbij ik zou willen pleiten voor een centraal aanspreekpunt of ketenregisseur.

Deze werkgroep weerbaarheid heeft in elke geval al wel de wens uitgesproken om de programma's die elke organisatie uit heeft gevoerd in het vervolg meer op elkaar af te stemmen en meer verbinding houden met elkaar tijdens uitvoering. Zoals aangegeven wordt er eerst in kleiner verband doorgepraat over hoe nu verder.

Daarnaast kan m.i. ook gedacht worden aan in hoeverre (delen van) de Toekomsttraining, preventie psychosociale problematiek en -middelengebruik ondergebracht kunnen worden binnen een bestaand traject of organisatie?

Denk hierbij aan:

- Het participatieverklaringstraject of in aansluiting hierop,
- Vast onderdeel laten zijn van het ISK / ROC onderwijs,
- Het project Werk aan de Winkel (voormalige VIP) van VWON
- Als een programma wat het Plein onder zijn hoede heeft,
- Inburgeringsaanbod

Ook moet dan bepaald worden voor welke nieuwkomers dit programma gaat gelden en of het verplicht gesteld gaat worden.

Daarnaast is er de optie om professionals binnen Zutphen te laten trainen door Nieuwlander (is al met Nieuwlander besproken als optie) om de trainingen binnen Zutphen zelf te kunnen geven. Mogelijk kan dit ook regionaal in samenwerking met andere gemeenten (VNG?) aangelopen worden.

BIJLAGE 1

Wat doen de genoemde organisaties?

Stichting Buddy to Buddy helpt vluchtelingen uit een isolement te komen. Dit doen ze door betrokken inwoners uit Zutphen e.o. aan vluchtelingen te koppelen. Buddy to Buddy gaat uit van gelijkwaardigheid en organiseert laagdrempelig contact van mens tot mens. Ze wil het draagvlak voor de vreemdeling op deze manier vergroten.

GGD geeft voorlichtingen aan de jongeren op het ISK. Voorlichtingen gaan over :
- gezonde leefstijl: voeding, slapen, bewegen, roken, drank en eventueel drugs
- seksuele gezondheid: anatomie en biologie van het lichaam; liefde en relaties. Doel is meer kennis bijbrengen waardoor de kans op het komen in ongewenste situaties verkleind wordt en men weet waar ze hulp en meer kennis kunnen zoeken en krijgen.
- Scholing voor vrijwilligers en professionals die tijdens hun werk contact hebben met nieuwkomers. Zoals de workshop Vluchtelingenkind in de klas voor basisschoolleerkrachten, o.a. over traumaverwerking, signalering problematiek en cultuursensitief werken.

Tactus preventie: verslavingszorg.

Nidos

Voogdijinstelling.

Pact18 huisvest en begeleidt statushouders jonger dan 18 in kleine wooneenheden (KWE). Traumasignalering is een aandachtspunt. Er wordt niet actief naar trauma gezocht. Wel gaan signalen naar huisarts en ander instanties. Recent (mei 2018) is bekend geworden dat Nidos de samenwerking met Pact18 stop heeft gezet. Het is nog onbekend wat er gaat gebeuren met de huisvesting van de jongeren in Zutphen.

GGNet preventie Geestelijke gezondheidsorganisatie.

GGNet heeft een programma Inter-culturalisatie dat al 20 jaar bestaat. Ze heeft preventieve trainingen voor volwassen asielzoekers en statushouders, pubers, AMVen en kinderen in de basisschoolleeftijd ontwikkeld en voert ze ook uit. Jaarlijks worden zo'n 600 mensen met de trainingen bereikt.

Vluchtelingenwerk is een organisatie die met alleen vrijwilligers werkt. Deze vrijwilligers begeleiden de statushouders zodra ze een woning krijgen in Zutphen of Bronckhorst. De maatschappelijke begeleiding is gericht op het helpen opzetten van een administratie, voorlichting over het betalingsverkeerssysteem in Nederland, kennis maken met de bureaus, helpen zoeken naar werk of een plek waar ze mee kunnen doen in de Nederlandse maatschappij, inburgering, zelfredzaam maken. Daarnaast geeft VW juridische begeleiding bij de gezinshereniging en andere juridische procedures.

ISK

Verzorgd sinds maart 2016 onderwijs voor jonge statushouders in de leeftijd van 12-18 jaar. De leerlingen wonen in Zutphen of omliggende gemeenten. De kinderen zijn afkomstig uit: Eritrea, Syrië, Irak, Iran, Somalië en Afghanistan. Hierbij wordt nauw samengewerkt met andere organisatie die bemoeienis hebben met hun leerlingen.

ISK Zutphen is een gezamenlijk initiatief van Het Stedelijk, Baudartiuscollege, Isendoorncollege, Vrije School, School voor Praktijkonderwijs en de Stichting voor Speciaal Onderwijs in Twente en Oost-Gelderland

Perspectief Zutphen – sociale wijkteams

Bieden tijdelijke ondersteuning aan álle inwoners van de Gemeente Zutphen die dit nodig hebben via de sociale wijkteams, de Vrijwilligerscentrale en Buurtservice.

De aanpak is erop gericht om iemand zo snel mogelijk weer op eigen kracht verder te laten gaan. Waar mogelijk worden actieve burgers ingeschakeld die zich willen inzetten voor anderen.

Bij de Vrijwilligerscentrale Zutphen kunnen mensen terecht voor de Vacaturebank, mantelzorgondersteuning en schuldhulppreventie.

Voor praktische hulp zoals een klus in de tuin, boodschappen doen of kleine klusjes is er Buurtservice.

St. High5! Pilot van 2 jaar (aanvang april 2018).

15 statushouders in de regio Zutphen empoweren en een lift geven richting een menswaardig bestaan, waarbij de creatieve en ondernemende inzet van de Nieuwe Nederlander én die van de samenleving optimaal benut wordt.

Dit wordt gedaan door met een team van hands-on coaches naast de statushouder te gaan staan. Vanuit die vertrouwensrelatie wordt allereerst de zelfredzaamheid als basis om te groeien gestimuleerd op de 5 belangrijkste leefgebieden:

- 1 - Gezondheid
- 2 - Huisvesting/financiën
- 3 - Sociaal netwerk
- 4 - Partner/gezin
- 5 - Opleiding en/of werk

Vervolgens worden op casus niveau waar nodig interventies gepleegd met als doel de vijf leefgebieden structureel te verbeteren. Er wordt integraal gewerkt en vanuit vertrouwen wordt de autonome kracht van de Nieuwe Nederlander gestimuleerd.

Hierbij wordt actief aansluiting gezocht bij de diverse schakels in het proces, er wordt gedacht in mogelijkheden en stap voor stap wordt de weg naar succes gegaan. Stap voor stap groeien geeft zelfvertrouwen, innerlijke kracht en perspectief, wat zowel het individu als de samenleving ten goede komt en op langere termijn de integratie en participatie duurzaam vergroot.

BIJLAGE 2

Gemeente Zutphen (bron Wikipedia, mei 2018)

Zutphen is een gemeente in de Nederlandse provincie Gelderland. De gemeente heeft 47.314 inwoners (30 april 2017, bron: CBS).

In 2005 is de voormalige naastgelegen gemeente Warnsveld gefuseerd met Zutphen.

De gemeente is onderdeel van 'Stedendriehoek', een van de zes regio's van de provincie Gelderland, genoemd naar de (provincie-overstijgende) stedendriehoek Apeldoorn-Deventer-Zutphen.

Regionale samenwerking

Sinds 2001 vormt Zutphen tezamen met de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Epe, Lochem en Voorst en de Overijsselse gemeente Deventer het samenwerkingsverband Stedendriehoek. Dit regionale samenwerkingsverband ontwikkelt gezamenlijk beleid op fysiek (ruimtelijke ordening, wonen, verkeer en dergelijke), economisch en sociaal gebied.

Stedenbanden

Zutphen heeft jumelages met de volgende steden:^[3]

- Horstmar (Duitsland), sinds 1991 (overgenomen van de voormalige gemeente Warnsveld)
- Satu Mare (Roemenië), sinds 1972
- Shrewsbury (Verenigd Koninkrijk), sinds 1977

Voorts is er sinds 1986 een vriendschapsband met Villa Sandino (Nicaragua). Tussen 1990 en 2016 bestond er ook een stedenband met Tartu (Estland).

Bestuurlijke indeling

De gemeente Zutphen heeft de indeling van de stad in wijken gewijzigd door wijken samen te voegen en andere namen te geven. Zo is de wijk 'Noordveen' ontstaan waaronder de gehele noordelijke stad met onder andere het Deventerwegkwartier en Voorsteralleekwartier vallen. Dit is een louter administratieve indeling; voor veel Zutphenaren is 'Noordveen' een nietszeggend begrip. Tussen het centrum en De Hoven ligt de rivier de IJssel; beide zeer verschillende stadsdelen zijn tot een wijk gecombineerd. Warnsveld, een apart dorp, wordt door de gemeente ook als wijk gerekend.

Huidige wijkindeling

- Centrum
- Noordveen
- Waterkwartier
- Zuidwijken
- Leesten

Overige kernen

- Warnsveld, sinds 1 januari 2005 onderdeel van de Gemeente Zutphen, circa 9000 inwoners
- Hoven (Zutphen), eerst een buurt in Zutphen, sinds 2015 onder een eigen plaatsnaam bekend binnen de Gemeente Zutphen, circa 3000 inwoners
- Bronsbergen, buurtschap ten zuiden van Zutphen op een rivierduinencomplex aan de IJssel
- Warken, ten oosten van het dorp Warnsveld; buurtschap
- IJssel
- Leesten, ten zuiden van het dorp Warnsveld; buurtschap.
- Het noordelijk deel is verstedelijkt als de VINEX wijk Leesten West en Leesten Oost.

Samenstelling gemeenteraad

De gemeenteraad van Zutphen bestaat uit 29 zetels. Hieronder staat de samenstelling van de gemeenteraad sinds 2005:

Gemeenteraadszetels				
Partij	2005	2010	2014	2018
GroenLinks	3	3	3	5
Burgerbelang	-	2	5	4
SP	3	1	5	4
PvdA	8	6	3	4
D66	2	3	4	3
VVD	4	4	3	3
Stadspartij Zutphen-Warnsveld^[2]	4	4	3	2
CDA	4	2	2	2
ChristenUnie	1	1	1	1
Bewust Zutphen	-	-	0	1
Totaal	29	29	29	29